

PAULA ADRIANA COZIAN

**Un domn
deasupra
vremurilor**

Cartea Românească
EDUCAȚIONAL

CUPRINS

<i>Prefață. Un roman istoric valoros: Un domn deasupra vremurilor de</i> Paula Adriana Cozian.....	7
<i>Capitolul I. Ridicați domn, că pierе țara!</i>	11
<i>Capitolul al II-lea. Lupii</i>	41
<i>Capitolul al III-lea. Soliile</i>	79
<i>Capitolul al IV-lea. De-a dreapta și de-a stânga Măriei Sale...</i>	109
<i>Capitolul al V-lea. Ia aminte, doamnă!</i>	139
<i>Capitolul al VI-lea. Vedenia</i>	169
<i>Capitolul al VII-lea. Luptând în arșița câmpiei</i>	207
<i>Capitolul al VIII-lea. Conacul de la Motru</i>	225
<i>Capitolul al IX-lea. Să pui sorți pe un cal pierzător</i>	257
<i>Capitolul al X-lea. Ucenici la vama vieții</i>	291
<i>Capitolul al XI-lea. Toamna, când se duc cocorii</i>	321

*Capitolul I***Ridicați domn, că piere țara!**

Dangățul prelung al clopotelor Mitropoliei din Târgoviște se lățea peste cetatea de scaun îmbrăcată în hlamida albă ca sufletul nevârstnicului Theodosie, feciorul lui Vodă Neagoe, care se ridicase la Domnul.

Vestea se răspândise cu repeziciune, sădind un fior de teamă în rândurile târgoveților. Teama se arăta îndreptățită, căci țara era primejduită de urdiile lui Mehmed beg Mihaloglu, pașa de Nicopole, care urcaseră pe apa Buzăului pustiind totul în cale și luând mulțime de robi, tineri, femei și copii deopotrivă. Prădaseră conacele și târgurile, apoi focul le mistuise îndelung, ca pedeapsă pe capul boierilor buzoieni care cutezaseră să ridice în toamna anului de la Hristos 1521 un domn al lor, pe Dragomir Călugărul, împotriva domnului legiuit al Tării Românești.

Acum și Dragomir, și Theodosie se înfățișaseră la Tronul Ceresc, iar țara continua să fie cuprinsă de zavistie căci Mehmet beg, chemat la ceas de cumpănă în ajutor de boierii Craiovești, nu se mai lăsa dus. Ba mai mult, trimisese la Înalta Poartă carte sultanului Soliman ca să-i ceară steag, că-l voia domn poporul ca pe unul ce-l știa strănepot al voievodului Mihail.

Capuchehaiele de la Constantinopol și logofătul Stoica, aflat cu treburi acolo, trimisese carte boierilor vlastelini despre cele ce se puneau la cale spre pieirea țării. Le scrisese logofătul Stoica precum că dezbinarea era rău sfătuitor, care-l ajută pe cel mai puternic să-și întindă stăpânirea. Așa se întâmplase rând pe rând cu țaratele bulgare de la Vidin și

Târnovo, dar și cu Albania, cu Grecia și cu despotatul Serbiei, preschimbate de turci în pașalâcuri.

Cutezanța domnilor români de a se opune cu armele puterii otomane făcuse ca țara să-și păstreze rânduielile cele vechi și stăpânirea Basarabilor înlăuntru ei, chiar dacă această statornicie era plătită de un veac cu un tribut pe care îl trimiteau an de an sultanului.

De data aceasta primejdia cea mare se afla între hotarele ei, adusă de nechibzuința boierilor Craiovești și, mai ales, de marele ban Preda, ce-și găsisse sfârșitul în înfruntarea de la Târgoviște cu Dragomir Călugărul. Mehmed beg, ce le venise în ajutor în mai multe rânduri, se ridicase de astă dată împotriva lor și a țării a cărei coroană o poftea, socotindu-se cel mai tare.

Teama că-și puteau pierde pământurile, înlesnirile și credința îi strânsese cu grabă pe boierii vlastelini în sala tronului din palatul domnesc de la Târgoviște ca să țină sfat. Zarva ce se isca de fiecare dată la astfel de adunări fu întreruptă la un moment dat de vocea groasă a marelui ban Pârvu Craiovescu:

— Boieri dumneavoastră, suntem la ceas de cumpănă, dar și de chibzuință. Nepotul nostru preaiubit, Vodă Theodosie, s-a săvârșit din viața aceasta, după cum veți fi aflat. Era în drum spre Constantinopol, unde a poftit să-l trimită ruda și prietenul nostru, pașa de Nicopole, ca să-l pună la adăpost de primejdii.

— Bane, glăsui cu obidă marele logofăt Harvat, despre ce primejdii vorbești domnia ta, după moartea hicleanului ridicat de buzoieni? Pesemne gândești că noi suntem numai buni de prostit! Mehmed beg a poruncit să i se curme viața Măriei Sale Theodosie ca să se așeze pe tron în locul lui.

— Cum să fie cu voie să domnească peste noi un dre-gător al sultanului? ridică vorbă aspră Tudor, vel logofătul din Drăgoești. Țara este încă slobodă!

— Nu cred o iotă din ce se spune, se grăbi cu răspunsul marele ban. Eu și neamurile noastre de peste Olt îl cunoaștem

bine pe Mehmed beg. Ne-a stat într-ajutor în multe rânduri și nu l-am auzit niciodată să spună că i-ar fi cu priință să urce în scaunul Țării Românești. Noi l-am chemat cu bună credință, ca să izbândească Măria Sa Theodosie în încleștarea cu Dragomir Călugărul.

— Bine ai spus, bane. L-ați chemați cu bună credință, cum au făcut și căpeteniile de la miazăzi de Dunării și chiar împărații Bizanțului, care se luptau unii împotriva altora pentru putere. Turcii au tot venit până când au rămas îngheșuind sub stăpânirea lor nu doar Bizanțul, ci și toate stătuțelele măcinate de luptele dintre mai marii pământului, de la Munții Balcani până la Dunăre. Sunteți orbi? Nu vedeți că pe îndelete ne încalecă turcul? Cutezi a-i ține partea, bane? Nu ți-a trimis epistolă Stoica logofătul? Nu te-a înștiințat că a îndrăznit să-i ceară sultanului Soliman steag de domnie? Pe ce lume trăiești? Întâmpină cătrănit de supărare vornicul Cocora.

— De unde știm că acea epistolă nu-i o făcătură? le ținu marele ban piept boierilor.

— Despre ce făcătură vorbești? ridică glasul un bărbat trecut de prima tinerețe, care tocmai intrase în sala tronului, însoțit de câțiva boieri.

Un murmur de uimire străbătu încăperea. Spre surprinderea tuturor, îndrăzniseră să vină buzoienii, cei care le fuseseră până mai ieri dușmani de moarte, ridicându-se cu oștire multă împotriva nevârstnicului fiu al lui Vodă Neagoe Basarab.

— Cum aveți neobrăzarea să vă înfățișați la sfatul nostru? tună marele ban. Hiclenii este cu voie să atârne în ștreang ca să vadă lumea de sus și să înțeleagă greul păcat pe care l-au săvârșit. Grăit-am cu dreptate, boier Șerban?

— În alte împrejurări aș fi zis că domnia ta glăsuiești cu dreptate, adeveri boierul Șerban din Izvorani, căpetenia buzoienilor. Recunoaștem că am greșit față de tânărul voievod, căci nu se cădea să plătească el pentru fărădelegile

tătâne-său, care ne-a făcut mult rău și ne-a silit să îndurăm ani mulți amarul pribegiei pe la curți străine. Așa am găsit atunci de cuviință, să ne luăm cu mâinile noastre dreptatea înapoi. S-a dovedit prea târziu că mânia ne-a fost rău sfătuitor. Ne pare rău și pentru moartea marelui ban Preda Craiovescu, fratele domniei tale, care a fost un bărbat de ispravă! Însă nu am venit aici să ne punem cenușă în cap pentru a căpăta iertarea, chiar dacă vorbele mele vă nemulțumesc.

Am venit să ne unim cu toții, că piere țara! Mehmed beg a trecut prin foc și sabie ținutul Buzăului și a luat în robie popor mult, și averi, și dobitoace. Și toate acestea le-am fi îndurat, dacă n-ar fi început să așeze subași turci în târguri și în sate și n-ar fi cutezat să preschimbe sfintele noastre biserici în geamii. Este doar începutul! Ne va cuprinde în scurtă vreme într-un pašalâc dacă nu ne trezim!

Un fior de spaimă se prelinse pe spinările boierilor și mulți dintre ei își încleștară palmele pe mânerul săbiilor.

— Așadar, veștile primite de la logofătul Oprea și de la capuchehaiele noastre la Înalta Poartă sunt adevărate, întâmpină gânditor pârcălabul Baldovin. Ce găsești cu cale să mai spui, bane?

— Dacă toate cele de care ați făcut vorbire s-au petrecut întocmai cum pretind acești boieri, se cade să lăsăm la o parte vrăjmașiile dintre noi și să punem umărul la salvarea țării.

— Așa să fie! întăriră boierii.

— Să ne strângem rândurile nu doar cu gândul, ci și cu fapta, ca să punem capăt poftelor viclene și neobrăzate ale agarenilor! găsi cu cale să adauge marele logofăt Harvat, bărbat luminat și de mare cinste la ultimele domnii. Se cuvine să alegem neîntârziat un principe de os domnesc care să se înhame la povara de a cârmui țara în aceste vremuri de grea cumpănă, continuă el netulburat. Îi avem între noi pe doi dintre fii răposatului voievod Radu cel Mare: pe boierul Radu de la Afumați și pe comisul Bădica. Amândoi sunt vrednici de laudă și cu vitejie dovedită în luptă. Hotărâți

domniile voastre cu înțelepciune în care dintre ei găsiți de cuvânt să ne punem nădejdea.

Cei doi frați se priviră lung, ca și cum ar fi vrut să afle fiecare în parte care era mai vrednic să urce în scaunul părintelui lor. Nu era nici urmă de dușmănie în ochii lor, ci doar o caldă înțelegere și prețuire a unuia față de celălalt. În liniștea grea ce se lăsase peste adunare se auzi răzbătând răspicat vocea comisului Bădica:

— Scaunul părintelui nostru preaiubit Radu Basarab Voievod i se cuvine de drept fratelui meu mai mare Radu, fiindcă îl socot a fi cel mai viteaz și mai înțelept dintre noi. Să-ți dea Dumnezeu, Măria Ta, domnie lungă și spornică întru binele țării și al nostru, al tuturor! Îi ură comisul Bădica, îngenunchind dinaintea fratelui său.

— Să ne trăiești, Măria Ta, întru mulți ani! strigară într-un glas boierii, urmând pilda comisului Bădica.

Preț de câteva clipe, pacea și bucuria lăuntrică a celor aflați în sala tronului birui, cum nu se mai întâmplase de multă vreme. Fuseseră date uitării vechile neînțelegeri, dorința unora de mărire și goana după dregătorii a altora. Noul domn întruchipa pentru ei încrederea că sabia, cumpătarea și înțelepciunea făceau casă bună și aveau să-i ducă la biruință.

Boierul Radu de la Afumați, pătruns vădit de cele întâmplare, se adresă vâstelinilor cu vocea potolită:

— Vă mulțumesc, boieri dumneavoastră, pentru încredere. V-a dat Dumnezeu gândul cel bun de a da uitării dezbinările și deșertăciunile care ne-au îndepărtat pe unii de alții, în vremea din urmă, și ne-au făcut să credem că noi suntem întâi și abia apoi este țara. Mă bucur că domniile voastre vă întoarceți la rădăcini și ascultați vrerea înainte mergătorilor noștri care s-au străduit să ne lase moșia slobodă și pe noi neatârnați, punând chezașie viețile și sângele lor. Sunt, după cum este lesne de văzut, vremuri tulburi. Mehmed beg Mihaloglu ne stă în coaste și pofteste să ne îngenuncheze ca să le fie bine lui și stăpânului pe care-l

slujește. Cunoașteți domniile voastre din înfruntări trecute că nu ne va fi ușor. Nu ne va fi ușor deoarece noi, mânați de porniri netrebnice, ne-am măcinat forțele luptându-ne între noi. Mă bizui pe gândul că ați înțeles în sfârșit că doar împreună, de la domn și bo-ieri până la cel din urmă țaran, vom izbândi. Mă bizui, de asemenea, pe steagurile de oaste ale domniilor voastre și, la nevoie, pe poporul de rând să ne fie sprijin. Chiar dacă-i urgie afară și iarna este în toi, curând ne vom tocmi tabără în afara Târgoviștei și ne vom pregăti temeinic să-i aruncăm pe turci peste Dunăre.

— Așa să ne ajute Dumnezeu, Măria Ta! urară boierii cu însuflețire. Să ne trăiești!

— Și domniile voastre să-mi trăiți și să aveți grijă să nu vă răzlețiți din nou, după năravul cel vechi! adăugă Radu Vodă, lăsându-i pe boierii vlastelini ușor descumpăniți.

Mulți dintre ei, cunoscând firea dârză, dar dreaptă a noului domn, înțeleseră că vorbele lui îi înștiința că nu vor rămâne nepedepsiți cei care vor încerca să nesocotească domnia. Din prima sa zi ca voievod al Țării Românești, Radu de la Afumați îi făcuse să priceapă că-i lăsa să aleagă singuri dacă erau cu el până la moarte sau împotriva lui.

Marele ban Pârvu Craiovescu se încruntă, întrebându-se în sinea lui de ce se dăduse la o parte comisul Bădica, vărul său. Să se fi temut de ce avea să urmeze sau nu voia să-și pună în primejdie capul? Radu de la Afumați și comisul Bădica erau frați buni doar după tată, iar părintele lor se străduise să-i țină alături pe feciorii săi ca să nu se simtă mai prejos unii față de ceilalți și pentru a nu se sminti, râvnind la ce nu era al lor. Pârvu Craiovescu era mândru că bănia Craiovei, întâia dregătorie după domn, se înstăpânise în familia sa, dar tot ar fi poftit să înalțe în scaunul domnesc pe unul din neamul lui, căci mama comisului Bădica fusese sora Neagăi din Hotărani, nora lui Neagoe de la Craiova, Strehăianul, moșu-său, dar și mama lui Vodă Neagoe Basarab. Năpădit de acest gând, întâlni privirea scrutătoare a lui

Radu de la Afumați care i se păru, cel puțin în sinea lui, muștrătoare. Îi zâmbi senin, ca și cum niciun nor nu-i învăluisese mintea.

— Îi aduc mulțumire comisului Bădica fiindcă m-a pus în slavă înaintea sa și a celorlalți frați ai noștri la fel de vrednici, precum Vintilă, județul Slatinei, Paisie monahul și Mircea, județul Bucureștilor. Să dea bunul Dumnezeu să-i am alături cu credință și în domnia mea, își încheie noul voievod cuvântul.

— Ne vei avea alături, Măria Ta, se înclină comisul Bădica, ducându-și mâna la inimă ca și cum s-ar fi pus chezaș nu numai pentru el, ci și pentru frații săi, ca unul ce le știa pornirile și cugetul.

— Să ți se împlinească spusele, comise, adăugă domnul. Voi avea nevoie de ajutorul vostru, iar dacă tot suntem întruniți astăzi în sfat, să repezim poruncile ce nu suferă amânare. O să te trimit întâi pe domnia ta cu solie la voievodul Transilvaniei Ioan Zápolya, apoi la Buda, la craiul Ludovic, să cunoască înălțimile lor că m-am urcat în scaunul părintelui meu Radu Vodă cel Mare. Să știe că nu am de gând să mă închin turcului, spre binele și dreapta rânduială a țării noastre, dar și a țărilor lor care sunt la fel de primejduite ca și a noastră. Vornicul Cocora va merge cu solie la domnul Moldovei, Ștefăniță, pe care-l încredințăm de bunele noastre gânduri, ca unii care suntem de același sânge și de același neam. Marele logofăt Harvat va duce vestea craiului Poloniei, Sigismund, pe care-l poftim să ni se alătore, ca un bun creștin, în lupta noastră împotriva Semilunii. Luați câți oameni aveți de trebuință la drum și apoi să vă întoarceți degrabă, că avem nevoie de săbiile domniilor voastre aici.

— Măria Ta, te rugăm preaplecăt să ne îngădui, dacă zăbava va fi mai mare. Drumurile sunt troienite și înaintarea pe ele va fi anevoioasă, îndrăzni să ridice glas marele logofăt Harvat.

— Cunoaștem, logofete, cum sunt drumurile și vă

vom îngădui. Doar să nu rămâneți pe acolo zălog la cine știe ce jupânese, glumi domnul și frunțile boierilor se descrețiră.

— Mi-aș găsi beleaua cu jupâneasa mea Zorza! La cât e de aprigă, n-aș vedea-o bine pe nicio jupâneasă din cele străinătăți! adăugă marele logofăt Harvat, zâmbind pe sub mustăți.

— O cunoaștem prea bine pe jupâneasa Zorza, spuse domnul înveselit. Ți-ar pune pielea în băț la uscat, logofete!

— Mai încape îndoială?

Vorbele marelui logofăt Harvat cuprindeau o umbră de duioșie pe care nu putea să și-o ascundă când venea vorba despre soața dumisale. Fusesse mai înainte măritată cu boierul Dimitrie Pozob, în a cărui casă o văzuse prima dată și-i stătuse inima în loc. Oricât cutreierase el ținuturile, așa frumoșete de femeie nu întâlnește. O iubise cu patimă din prima zi, dar își zăvorâse cu grijă simțămintele, căci nu se cădea să ridice ochii la nevasta altcuiva, oricât de tare i s-ar fi aprins călcâiele după dânsa. Băga doar de seamă, ori de câte ori se abătea în casa lor, că și jupâneasa Zorza îl privea într-un fel anume, care-l făcea să-și simtă sângele zvâcnindu-i în tâmple. Și asta până într-o zi când Tudor din Drăgoești, feciorul popii Frâncu, îl vestise că boierul Pozob își găsise sfârșitul în luptele cu turcii la Severin.

Marele logofăt Harvat, om destoinic și stăpân pe sine, simțise atunci că inima îi bătea să-i spargă pieptul. Prima pornire îl îndemna să se ducă la jupâneasa Zorza și să-i vorbească despre simțămintele pe care le încerca de multă vreme pentru dânsa. Îl oprise, însă, buna cuviință. Se cădea să lase să treacă cel puțin cuvenitele patruzeci de zile pentru drumurile sufletului răposatului, apoi avea să mai vadă ce era de făcut. Se bizuise întru totul pe gând, iar la timpul sorocit i se înfățișase s-o pețască și apoi să se însoțească atunci când ar fi fost voia dumneaei. Și voia îi fusese după ce răposatul boier Pozob împlinise anul de când plecase la Domnul. O luase la sine împreună cu fecioru-său Giura, iar

însoțirea le fusese binecuvântată cu încă cinci copii dintre care trei băieți, Barbu, Moțea și Alexandru, și două fete, Maria și Neața. Dintre toți, în mezinul său Alexandru își punea marele logofăt Harvat nădejdea. Căci deși era la fel de aprig ca maică-sa, avea mintea sprintenă și sufletul curat.

— Mă tem că ți-ar fi mai la îndemână să pleci la conacul domniei tale de la Motru decât în cele străinătăți cu treburile domniei, auzi ca prin vis glasul voievodului, pe care nu-l băgase de seamă apropiindu-se de el.

— Mă mai încercă din când în când dorul, recunosc marele logofăt Harvat, dar o să vină și vremea aceea.

— Amin, adăugă domnul îngândurat. Boier Șerban, se întoarse către buzoieni, unde ar putea fi acum Mehmed beg?

— Cu cinci zile în urmă își așezase tabăra la curtea boierilor din Cislău care s-au pribegit cu jupânesele lor și cu pruncii. Nu cred să pornească prea curând spre cetatea Bucureștilor sau spre Târgoviște.

— Ar putea rămâne la Cislău o lună?

— N-aș ști să spun ce are în gând turcul, dar până într-o lună avem răgaz.

— Câți oameni ați putea strânge domniile voastre? se adresă Radu Vodă buzoienilor.

— Măria Ta, dădu răspuns Vlaicu pârcălabul din Izvorani, fratele boierului Șerban, mulți dintre ai noștri s-au răzlețit pe unde au putut, alții au trecut hotarul în Moldova sau au pierit de sabia turcului. Presupun că putem strânge cam două mii de călăreți.

— Bane, boierii Craiovești câți oșteni ar putea strânge din dreapta Oltului?

— În grabă vreo trei mii, Măria Ta, cel mult patru.

— Logofete Harvat, din Mehedinți câți socotești domnia ta că vor veni la chemarea noastră?

— Să zicem cinci sute de călăreți, Măria Ta, care în lipsa mea vor fi aduși de fecioru-meu Alexandru.

— Boierii de țară mai aduc vreo cinci sute, înarmați pe

cheltuiala lor, zise vistierul Vâlsan Furcovici, un apropiat al domnului.

— Și cetățile dinlăuntru ne trimit pe puțin trei sute de călăreți, socoti vornicul Cocora.

— Prea bine, păru mulțumit Radu Vodă. Adăugăm oștenii domniei și curtenii ce trec binișor de o mie. Dacă ajutor va veni și de Sus, îi vom pune pe fugă pe agareni.

— Măria Ta, sunt mai mulți decât noi, spuse marele comis Diicul, fratele Izvoranilor, și vor primi întăriri de la Dunăre. O oaste condusă de Ali beg e pregătită să treacă pe la Giurgiu și să atace cetatea Bucureștilor. Iscoadele mele i-au dibuit la Rusciuc.

— Atunci va trebui să-l așteptăm pe pașa de Nicopole să coboare la câmpie și să-l lovim acolo cu toate forțele înainte de a se întâlni cu urdiile lui Ali beg. De va fi nevoie, vom pune foc la curțile care au mai rămas ca să-i lăsăm fără hrană și nutreț pentru cai. Nu vor avea încotro și vor veni pe apa Buzăului spre București.

Boierii încuviințară hotărârea domnului. Doar marele ban Pârvu Craiovescu era frământat de oarece îndoieli. El și ai lui îl cunoșteau de multă vreme pe Mehmed beg, care îi adăpostise pe ei, pe jupânesele și pe copiii lor la Nicopole când împrejurările se arătaseră a fi vitrege Craioveștilor. Mîntea lui nu putea să priceapă cum de begul cutezase acum să ridice ochii la scaunul de domnie al Basarabilor.

Se întrebă dacă nu cumva boierii, și mai ales buzoienii, asupra cărora se revărsase mânia lui, nu-i judecaseră părtinitor faptele. Cu câteva luni în urmă fratele său Preda, marele ban, îl chemase cu oști în ajutorul lui Vodă Theodosie. Cum de se schimbase într-atât begul încât să așeze subași turci în ținuturile Buzăului și să facă din biserici geamii, banul nu putea înțelege. Fără îndoială, puterea i se ridicase la cap și îi întunecase mîntea. Apoi, și graba de a-l trimite pe Vodă Theodosie la Constantinopol, după cum îi povestise fecioru-său Barbu, îi părea acum nefirească, mai ales că

nevârstnicul domn își pierduse viața în timpul călătoriei spre Înalta Poartă. Pentru prima dată îl săgetă gândul că pașa nu era străin de moartea lui Vodă Theodosie. Dacă își pusese în cap să ia domnia Țării Românești, el îi grăbise sfârșitul. Încercă să-și lămurească totul în amănunt și se încredință că epistola logofătului Stoica și cele ale capuchehaielor de la Constantinopol întăreau spusele boierilor. Doar el nu voise să vadă cum primejdia se întindea amenințător peste țară. Se uită la Radu Vodă de parcă îl vedea pentru prima oară. Era înalt, destul de tânăr în ciuda părului înspicat, cu umerii lați îndreptați către spate și cu fața albă ușor alungită spre bărbia despictată care îi scotea la iveală bărbăția.

— Este un tânăr frumos și falnic, șopti marele ban, căutând în jur cu îngrijorare ca să afle de-i auzise cineva vorbele.

Se liniști pe dată, fiindcă boierii erau prinși neîndoielnic în vârtejul vorbelor. Îl mai nedumirea faptul că domnul nu se apropiase încă de tronul Basarabilor, care era așezat pe cea mai înaltă treaptă, de unde puteai cuprinde cu privirile întreaga sală. Rămăsese între ei ca orice boier care se sfătuia cu semenii săi, iar acest fel de a fi îi plăcu marelui ban și-l hotărî să rămână lângă noul voievod.

— Ești înnegurat, bane! îi auzi vocea de aproape. N-ai apucat să ne dai un sfat spre folosință.

— Ce sfat să dau Măriei Tale decât că ar trebui să ne punem la adăpost familiile, căci nu se știe cât va dura războiul. După cum arată lucrurile, turcii sunt croiți să cuprindă într-un sangeac ținuturile noastre.

— Doar dacă vom pieri cu toții li se va împlini vrerea! Iar noi, în necazul lor, nu vrem să pierim cu tot cu țară, vorbi hotărât boierul Șerban, ce-i era cumnat marelui ban Pârvu Craiovescu.

— Înainte de toate avem de rânduit treburile dinlăuntru ale domniei, întâmpină Radu Vodă. Grija noastră cea dintâi este să nu-i lăsăm muritori de foame pe cei care s-au

pribejit. Îi vom îndestula cu merinde din hambarele domniei, de va fi nevoie, pe boierii care i-au găzduit pe moșiile lor. Voi porunci și mănăstirilor să facă la fel, că s-au bucurat de daniile domnilor de veacuri, și să nu-i împileze pe cei urgenți.

Boierii încuviințară hotărârea voievodului și recunoscură în sinea lor că era un gospodar destoinic dacă din prima zi a domniei lui se gândise nu doar la treburile oștirii, ci și la soarta celor nevoiași. Simțeau că se reînnoda cumva cârmuirea lui Vodă Neagoe cu noua domnie, dar cel dintâi se bucurase de mai multă liniște ca să crească bunăstarea țării. Acum nu era liniște, dar ar fi putut să vină dacă păstrau hoțarul cu turcii la Dunăre. Fără îndoială, aveau mare trebuință de un conducător priceput nu doar în treburile țării, ci și într-ale oștirii ca să o ducă la biruință. Radu de la Afumați, din cât cunoșteau ei, fusese înzestrat cu amândouă darurile.

— Să se taie din pădurile domniei, dacă boierii nu vor voi să taie dintr-ale lor, lemn de foc ca să nu sufere nimeni din pricina gerului, continuă netulburat Radu Vodă. De va fi nevoie vom întocmi hrisoave de danie nu numai pentru boieri, ci și pentru sate. Toți cei care ni se vor alătura cu credință dreaptă vor avea parte de mila noastră. De bună seamă, ea se va revărsa și asupra familiei preacucernicului și de vrednică aducere aminte Vodă Neagoe. Ne vom îngriji de zestrea domnițelor lui când le va veni sorocul măritişului.

— Suntem recunoscători pentru mărinimia Măriei Tale, zise marele ban, mulțumit că Despina doamna și copilele sale puteau rămâne la Târgoviște în cinstea cuvenită din partea noii domnii.

— Nu este vorba de mărinimie. Buna cuviință ne îndeamnă să punem la adăpost de nevoi doamnele și domnițele rămase fără sprijin. Se cade să ne îngrijim și de cele ce le vor fi de trebuință oștenilor. Poruncesc să se înjghebe adăposturi pentru ei în cetatea de scaun și în împrejurimi și să se umple cămărilor cu bucate îndestulătoare și cu nutreț pentru cai și

vitele de povară. Dacă în zidurile Târgoviștei sunt rosturi nesigure, să se întărească. Voi veghea eu însumi să se facă toate cum le-am plănuțit, iar domniilor voastre vă întăresc dregătoriile pe care le-ați căpătat de la Vodă Neagoe. La fel în ce-i privește pe ispravnici, pe pârčălabii cetăților și pe județi, căci nu vrem să aducem dezbinare, ci bună înțelegere.

— Să trăiești, Măria Ta! urară boierii, încredințați că Radu Vodă era doritor să meargă pe aceeași cale pe care mersese și înaintașul său, dar împrejurările se dovedeau a fi altele, cu primejdii pe care nu le întâlneau răposatul domn. Între timp, însă, turcii ocupaseră ținuturi însemnate ale țării și amenințau să le schimbe credința și legea. Erau încercări prin care boierii și poporul nu mai trecuseră chiar dacă se bătuseră de multe ori cu armatele otomane, iar imperiul lor ajunsese cu hotarele la Dunăre. Domnii găsiseră totdeauna căi prin care, cu bani sau prin luptă, să le oprească avântul. Dar lucrurile se schimbaseră. Până atunci niciunui dregător turc nu-i trecuse prin minte să urce cu de-a sila pe tronul Valahiei, așa cum se arăta grăbit s-o facă de astă dată Mehmed beg, pașa de Nicopole. Era limpede că el nu putea fi năimit cu aur, ci oprit doar cu sabia, iar boierii erau pregătiți să plătească cu sânge liniștea copiilor, nepoților și strănepoților lor până în veac.

— Vel slugere Dragomir, dimpreună cu oamenii domniei tale și cu cei ai armașului Vlaicu veți lua în primire cămările și magaziile domnești. Să faceți în așa fel încât hrana pentru oșteni să prisosească, porunci domnul.

— Voia Măriei Tale! încuviință slugerul Dragomir, deși în sinea lui se îndoia că proviziile aveau să ajungă.

Trebuia să se înțeleagă cu negustorii de grâne și cu măcelarii să-i vândă degrabă mărfurile lor. Parcă vedea că vistierul Oancea se va arăta, ca de obicei, cărcotaș și strâns la pungă, iar negustorii vor ține la preț, scoțându-i ochii cu greutatea drumurilor și cu gerul care te făcea să nu scoți afară din casă nici măcar un câine.

Le știa năravurile, căci avusese de multe ori de-a face cu ei, dar în timp de pace. Slugerul Dragomir își făcu socoteala că de astă dată dumnealor, negustorii, n-aveau decât să dea o parte din câștigul lor țării de voiau să le fie în continuare bine .

— Pârcălabe Baldovin, domniei tale îți încredințez călărimea. Mă gândeam să lăsăm deocamdată țărani la vetre. Îi vom chema doar la nevoie.

— Cum poruncești Măria Ta, se înclină pârcălabul socotind că domnul avea dreptate.

Oștirea lui Mehmed beg era formată din călăreți, spahii, akîngii și azapi care atacau fulgerător. Răspunsul trebuia să fie pe măsură, susținut tot de cavalerie. Pedestrimea ar fi fost de ajutor într-o luptă corp la corp în câmp deschis.

— Comise Bădica, i se adresă domnul fratelui său, cât lipsești, oamenii domniei tale să se îngrijească de grajdurile palatului și să pregătească armăsarii pentru orice ne va fi dat să întâmpinăm.

— Prea bine, Măria Ta. Doar că după înfruntarea de la Târgoviște, de astă toamnă, numărul lor s-a împuținat.

— Ne vom folosi de cei pe care îi avem. Boierii vor veni cu caii lor, slavă Domnului!

Radu Vodă își cântări din ochi vlastelinii, încercând să ghicească pe care dintre ei se putea sprijini domnia sa până la capăt. Ar fi vrut să deslușească meșteșugul prin care părintele său, Radu Voievod cel Mare, îi ținuse fără nicio strânsoare pe boieri aproape până și în anii din urmă ai domniei lui, când podagra îi slăbise mădularele, ținându-l în așternut. Spre bucuria tuturor, boala nemiloasă nu-l îngenuchease. Adeseori porunca să fie purtat din loc în loc în rădvan ca să se încredințeze cu ochii lui că țara era bine și supușii săi, mulțumiți. Nu iubise voievodul vărsarea de sânge, iar dacă legea îl silise la vreun județ s-o hotărască, o făcuse cu părere de rău. În schimb, se arătase a fi un mare iubitor de slovă scrisă, încredințat că ea îi făcea pe oameni mai buni, și